

NAXOS

NORDIC VIOLIN FAVOURITES

**Stenhammar • Atterberg • Sibelius
Bull • Halvorsen • Sinding • Olsen**

**Henning Kraggerud, Violin
Dalasinfoniettan • Bjarte Engeset**

Nordic Violin Favourites

Apart from the works by Ole Bull, all the pieces on this disc were composed during the period 1910–1930

Carl Gustav Sparre OLSEN (1903–1984) Seks gamle bygdeviser frå Lom (Six Old Village Songs from Lom in Norway)

1	I. Andante	2:13
2	II. Lento	0:41
3	III. Allegretto moderato	0:33
4	IV. Allegretto	0:47
5	V. Andante	1:43
6	VI. Moderato	0:58

Kurt ATTERBERG (1887–1974) Svit nr 3 för violin, viola och stråkorkester, Op. 19 (Suite No. 3 for violin, viola and string orchestra) (Version for two violins and strings)

7	Prelude	2:33
8	Pantomim	3:41
9	Vision	4:52

Wilhelm STENHAMMAR (1871–1927) Två sentimentala Romanser för violin, Op. 28 (Two Sentimental Romances for violin and orchestra)

10	No. 1 Andantino	5:34
11	No. 2 Allegro patetico	5:06

Carl Gustav Sparre Olsen (1903–84): Six Old Village Songs from Lom

Carl Gustav Sparre Olsen worked as a violinist in Bergen and Oslo before, in 1936, receiving a state cultural scholarship which enabled him to concentrate on composition. The works for which he is best-known are primarily songs and choral pieces. In some of his music one can discern stylistic attributes from impressionism and neo-classicism but, despite international trends, Olsen's music retained an essentially lyrical and national romantic disposition. *Seks gamle bygdeviser frå Lom* (Six Old Village Songs from Lom) was originally a piano work, *Op. 2*, from 1929, and was inspired by Olsen's encounter with the poet Olav Aukrust and the poem *Himmelvarden*. That was what made him understand 'where he belonged' – in other words that he wanted to be, and was to be, a national romantic.

Kurt Atterberg (1887–1974): Suite No. 3

Kurt Atterberg worked as a conductor and music critic and,

Ole Bornemann BULL (1810–1880)

12 Los Recuerdos de la Habana (Erindringer fra Havanna) for fiolin og orkester (Memories of Havana for violin and orchestra) (Version for violin and string orchestra)

7:10

13 Et Sæterbesøg (A Mountain Vision) (Version for violin and string orchestra)

7:41

14 Norsk Dans nr. 3 for violin og orkester (Norwegian Dance No. 3 for violin and orchestra)

4:28

Jean SIBELIUS (1865–1957) Six Humoresques for violin and orchestra

15	No. 1 in D minor, Op. 87 No. 1	3:16
16	No. 2 in D major, Op. 87 No. 2	2:22
17	No. 3 in G minor, Op. 89a	4:01
18	No. 4 in G minor, Op. 89b	4:08
19	No. 5 in E flat major, Op. 89c	3:01
20	No. 6 in G minor, Op. 89d	3:05

21 Christian SINDING (1856–1941) Abendstimmung, Op. 120 (Evening Mood)

6:29

as an administrator, played a central rôle in the development of Swedish music in the early twentieth century. He was also a successful composer, who wrote a large number of works in almost every genre. The musical material for *Suite No. 3* (1917), here presented for the first time in a version for two violins and orchestra, originates in the incidental music that Atterberg composed for the mystery play *Sœur Béatrice* by Maurice Maeterlinck. The play is about a nun's struggle between worldly and spiritual love. The individual movements thus have a programmatic basis, but it is not necessary to know the content of the play in order to appreciate that this is ultra-romantic and, consequently, intense music.

Wilhelm Stenhammar (1871–1927):

Two Sentimental Romances, Op. 28

Wilhelm Stenhammar was a virtuoso Swedish pianist and chamber musician who conducted the Gothenburg Symphony Orchestra for many years. He became Sweden's most eminent composer of the early twentieth century, writing

music in a classical-romantic style. His *Two Sentimental Romances* for violin and orchestra were written during the summer months of 1910, and take their place in a Nordic tradition of which Johan Svendsen's *Romance* is the most popular representative. The *Andantino* is in the warm key of A major, and is dominated by poignant, lyrical moods. The *Allegro patetico*, in the darker and more passionate key of F minor, is wholly different in character. The formal sections are longer, which contributes to the depiction of more powerful, more passionate emotions. The word 'sentimental' can be interpreted in numerous ways. It is perhaps most likely that Stenhammar used it in its original meaning: two romances that are full of feeling.

Ole Bull (1810–1880):

Los Recuerdos de la Habana • A Mountain Vision

Ole Bull was the first Norwegian musician to win his country a place on the international stage, and became a pioneer for the country's national art. 'The Nordic Paganini' was fêted as one of the world's great violin virtuosos, and played thousands of concerts in Europe and America over a span of almost half a century. At the Great Peace Jubilee in Boston in 1869 he led an orchestra of a thousand players, performing in a hall with a capacity of 50,000 listeners. He played at all the leading theatres and great concert halls all over the world. As late as 1879, the year before he died, he played to a full house in Vienna's prestigious Musikverein. Like other nineteenth-century virtuosos, he mostly performed his own music, with the aim of impressing the audience with his dazzling technique.

Bull put his fabled skill as an improviser to good use when tackling famous opera arias and folk melodies from the countries he visited. *Los Recuerdos de Habana* (Memories of Havana) for violin and orchestra is a good example of how such pieces were put together. In mid-February 1844 Ole Bull went to Cuba, where he was accompanied by forty specially selected orchestra players. The public's enthusiasm proved so inspirational that Bull produced two fantasias on Creole folk-melodies and dances. Alongside Louis Moreau Gottschalk's piano pieces, *Los Recuerdos de la Habana* is one of the earliest examples of the use of Creole/Cuban melodies in classical music. The score and solo part are lost, but a complete set of orchestral parts survives. Using these as his starting-point, and inspired by Bull's recitatives, Henning Kraggerud has adapted the habanera melodies and composed the variations and final coda. *Recuerdos de*

Habana, like most of Bull's works, is a potpourri comprising a number of contrasting formal sections. These are linked by transitions designed either to reduce the musical temperature or to build up the tension in preparation for the next musical idea. After a slow orchestral introduction, increasing in intensity, there are two striking habaneras with variations.

As well as possessing an incredible technical ability, Ole Bull had a melodic vein that made some of his tunes immortal. The best-known of them is found in the potpourri of Norwegian national melodies *Et Sæterbesøg* (A Mountain Vision, 1849); this tune became so popular that it has taken on a life of its own with a text by Jørgen Moe, *Seterjentens søndag* (The Herdgirl's Sunday) (*På solen jeg ser!* gaze on the sun). There are many different versions and arrangements both of the song and of *Et Sæterbesøg*. On this disc we have used a manuscript for violin and strings from the so-called '*Bullahuset*' (Ole Bull's house) at Valestrand near Bergen. As well as containing Bull's own melody, *Et Sæterbesøg* includes two *såtter* (Norwegian dances) and two folk-melodies. The potpourri begins with an orchestral introduction, like a little nature portrait with a *slått* dance motif and the call of a cuckoo. The soloist takes up the *slått* motif and takes the music on to another type of Norwegian dance, a *halling* for solo violin, which imitates the characteristic sound of the Hardanger fiddle with its sympathetic strings. Then we hear the Norwegian folk-tunes *Eg ser deg utfør gluggjin* and *Eg beisla min Styvel*. After another *halling*, a reworking of the folk-tune *Der sto'tre Skjelmer aa maka paa Raa*, comes a Swedish folk-tune, *I Rosenlund*. This is based on the chord progression of the famous sarabande *La Folia*. In Norway this Swedish tune was used as the melody for the poet Johan Sebastian Welhaven's tribute to Ole Bull, *Hvor sødt at favnes i Aftnens fred* (How Sweet to be Cradled in the Evening Peace). The melody is framed by brief orchestral interludes, and is followed by Bull's own melody, *På solen jeg ser*. The potpourri ends with an energetic *halling* and a final whirling leap.

Johan Halvorsen (1864–1935): Norwegian Dance No. 3

Johan Halvorsen has many similarities as a musician with his Norwegian rôle models, Ole Bull and Johan Svendsen. In their youth all three aimed for a career as a violinist. They acquired the desire to write music and knowledge of compositional technique from their everyday activities as performers. Without any formal training except a few

counterpoint lessons, Halvorsen composed around 170 works in a wide variety of genres. He wrote his first pieces while he was working as a violin teacher at the Helsinki Music Institute, a two-year period that began in 1890. During this time he performed chamber music by Jean Sibelius, Edvard Grieg and Christian Sinding. Halvorsen later became conductor of the theatre orchestras of Den Nationale Scene in Bergen and the Norwegian National Theatre in Kristiania (Oslo). He not only proved to be an outstanding conductor but, thanks to his great aptitude for stylistic imitation, showed the ability to give the music he composed for theatre productions the right local colour, everything from the neo-baroque and Asian exoticism to opulent late-romanticism and folk-music.

Halvorsen taught himself to play the Hardanger fiddle, and in 1903 wrote seventeen *slåtter* after the Hardanger fiddle player Knut Dahle, who had also provoked Grieg to write his *Slåtter*, Op. 72. Halvorsen was inspired to compose Norwegian rhapsodies and the Norwegian dances from 1914, which are a continuation of the national style of Grieg and Svendsen.

In *Norwegian Dance No. 3* the calm middle section is framed by a wedding dance from L.M. Lindeman's collections of folk-music. This is the same tune that was used by Johan Svendsen in his orchestra work *Norwegian Artists' Carnival* (1874).

Jean Sibelius (1865–1957): Six Humoresques

Jean Sibelius is Finland's national composer and the foremost symphonist of the Nordic countries. He began to play the violin as a child and for many years dreamed of becoming a violin virtuoso. During his study years he composed a large amount of violin music, including a Grieg-inspired *Sonata in F major*. Some fifteen years later he produced his *Violin Concerto in D minor*, one of the most significant and frequently performed works in the violin repertoire. In the years before and during the First World War Sibelius was in the same precarious financial situation as Christian Sinding. Sibelius similarly chose to compose numerous smaller-scale works, among them two *Serenades* for violin and orchestra and a number of pieces for violin and piano. Most important are the *Six Humoresques* for violin and orchestra, which were given their première in 1919. The composer himself said that they reflected the sadness of living a life that was only occasionally illuminated by the sun.

In every single bar it is evident that the composer himself

was a violinist and that he knew how to make the instrument speak. Sibelius wanted the *Humoresques* to be played together even though they were published with two separate opus numbers.

The first of the Op. 87 *Humoresques* has the character of a mazurka, and its use of Lydian mode at the beginning, together with the shape of the melody, create the mood that we associate with Sibelius. The second piece forms a contrast: it is a rhythmical showpiece with an extremely virtuosic solo part. The third humoresque – one of the highlights of the set – is a gavotte. Here, as in all of these pieces, the characteristic elements indicated by Sibelius's title are clearly evident: the surprising, capricious alternation and interplay of various musical moods, stylistic eras and violin techniques. The fourth *Humoresque* has a meditative character and alludes to romanticism with its double stopping and exquisite *pizzicatos* that serve to decorate the soloist's beautiful melodic line. In the last two of the set we return to the era of the nineteenth-century virtuoso; the music alternates between impassioned melodies on the G-string, high harmonics and passagework. The fifth *Humoresque*, with its folk-like melody, once again demands great technical proficiency from the soloist. Overall, the *Six Humoresques* are a summation of the development of the violin repertoire from Ole Bull to the Nordic late romanticism of the 1920s.

Christian Sinding (1856–1941): Abendstimmung

Christian Sinding began his career as a violinist, and came to be regarded as the most significant Norwegian composer since Grieg and Svendsen. Three violin concertos and numerous chamber works involving the violin prove that he never lost his affection for his own instrument. Even before the turn of the century, Sinding was a world-renowned composer, thanks to his *Piano Quintet* and the piano piece *Rustle of Spring*. As most of his works were issued by German publishers, he suffered financial difficulties during the First World War. To generate income during the war years he composed a number of small pieces, among them *Abendstimmung* (Evening Mood), Op. 120, (c. 1914). Even in works of a smaller format, we can observe his desire for strength and monumentality. The modulations, long melodic lines and supple harmonies are characteristic of Sinding, and also show his strong affinity with German late-romanticism.

Harald Herresthal

English translation by Andrew Barnett

Photo: Robert Romik

Henning Kraggerud

In his playing Norwegian violinist Henning Kraggerud combines an unusually sweet tone and beauty of expression with impressive virtuosity. He maintains a busy diary as soloist with many of the world's major orchestras, building relationships with leading conductors. The playing/directing element of his career is fast developing, featured with the Zurich Chamber Orchestra and the Pacific and Vancouver Symphony Orchestras. A committed chamber musician, he performs on both violin and viola at major international festivals and in summer 2011 began his rôle as co-Artistic Director of the Risør Festival of Chamber Music. His recordings include Schubert's *Arpeggione Sonata* and a disc of the complete unaccompanied *Violin Sonatas* by Ysaÿe (Naxos 8.570977), for which he received the prestigious Spellemann CD award. Henning Kraggerud is a recipient of Norway's prestigious Grieg Prize and in 2007 was awarded both the Ole Bull Prize and the Sibelius Prize. He is a Professor at the Barratt Due Institute of Music in Oslo, and plays a 1744 Guarneri del Gesù, provided by Dextra Musica AS, a company founded by Sparebankstiftelsen DnB NOR.

Photo: Ulf Palm

Bjarte Engeset

The Norwegian conductor Bjarte Engeset completed his training with Jorma Panula at the Sibelius Academy in Helsinki in 1989. In 1990 he was a prize-winner in the Nordic Conducting Competition and since his participation in the 1991 Tanglewood Seminar he has conducted leading orchestras throughout Scandinavia, as well as in Britain, Germany, Belgium, the Czech Republic, Romania, Slovakia, Estonia and the United States. He made his London début with the Royal Philharmonic Orchestra in 1997, while at home continuing to play a leading part in festivals throughout Norway, working both in the concert-hall and in the opera-house. He has frequently conducted the Oslo Philharmonic Orchestra and shared conducting duties with Mariss Jansons during the orchestra's three-week tour of Asia. He has been music director of the Tromsø Symphony Orchestra, the Norwegian Wind Ensemble, artistic director of Northern Norway's Northern Lights Festival and Opera Nord, and permanent guest conductor of the Flemish Radio Orchestra. Since 2007 he has served as chief conductor of Sweden's Dalasinfonietta. His acclaimed recordings for Naxos include works by Svendsen, Tveitt, Grieg, Sibelius and Sinding.

Dalasinfoniettann

Dalasinfoniettann was formed in 1988 and today has 28 full-time musicians. Based in Falun in central Sweden, it has a mission to cover the whole region of Dalarna with annual concerts in a variety of venues. The orchestra gives more than eighty concerts every year in repertoire spanning baroque to contemporary music and jazz. Occasionally they also join forces with other orchestras to perform large-scale symphonic works, and various ensembles from the orchestra offer chamber music programmes to local organizers. Dalasinfoniettann regularly invites internationally acclaimed soloists and guest conductors and in addition to orchestral concerts they also take part in opera or other musical performances. Every summer they give several concerts at Dalhalla, the large out-door arena close to Lake Siljan, and since 2006 Dalasinfoniettann has hosted the international chamber music festival Vinterfest. In the summer of 2011 they were invited to the Bergen Festival, the biggest music and theatre festival within the Nordic area. Dalasinfoniettann also accompanied world famous soprano Hillevi Martinpelto on her critically acclaimed CD recital with favourite operatic arias (*Io son l'umile ancella del genio creator* / Swedish Society Discofil).

Nordiske Fiolinfavoritter

Om vi ser bort fra Ole Bulls verker er alle verkene på denne platen blitt til i tiden mellom 1910 og 1930.

Carl Gustav Sparre Olsen (1903–84):

Seks gamle bygdeviser frå Lom

Carl Gustav Sparre Olsen virket som fiolinist i Bergen og Oslo, før han i 1936 fikk statens kunstnerlønn for å konsentrere seg om komposisjonsvirksomhet. Det er særlig sangene og korverkene hans som har fått gjennomslag. I enkelte av verkene kan man registrere stilistiske trekk fra impresjonisme og neoklassisisme, men i hovedtrekk har Olsen tross skiftende internasjonale strømninger bevart et lyrisk og nasjonalromantisk grunntrekk. *Seks gamle bygdeviser* er opprinnelig hans opus 2 for piano fra 1929. Verket er inspirert av møtet med poeten Olav Aukrust og diktet *Himmelvarden*. Det var det som fikk ham til å forstå «hvor han horte hjemme», det vil si at det var nasjonalromantiker han ville og skulle være.

Kurt Atterberg (1887–1974): Svit nr 3

Kurt Atterberg virket som dirigent, musikkannmelder og spilte som organisasjonsmann en sentral og viktig rolle i utviklingen av svensk musikkliv i første del av 1900-tallet. Samtidig var han en suksessrik komponist som skrev et stort antall verker i nesten alle sjangere.

Det musikalske materialet fra *Suite nr. 3* (1917) som her for første gang presenteres i en versjon for to fioliner og orkester, er hentet fra musikken Atterberg komponerte til mysterieppetlet *Soer Béatrice* av Maurice Maeterlinck. Stykket handler om en nonnes kamp mellom jordisk og åndelig kjærlighet. De enkelte satsene har derfor en program-musikalsk opprinnelse, men man behøver ikke kjenne innholdet for å skjøne at det dreier seg om en erkeromantisk og følelsesmessig intens musikk.

Wilhelm Stenhammar (1871–1927):

Två sentimentala romanser

Wilhelm Stenhammar var en virtuos svensk pianist og kammermusiker som i mange år ledet Göteborgsymfonikerne. Han er blitt stående som Sveriges fremste komponist fra begynnelsen av 1900-tallet og skrev musikk i en klassisk-romantisk stil. *Två sentimentala romanser* for fiolin og orkester ble skrevet i sommermånedene i 1910 og føyer seg fint inn i en nordisk tradisjon med Johan Svendsens fiolinromanse som den mest populære. Andantinosatsen går i den varme tonearten A-dur, og her dominerer folsomme og lyriske

stemninger. «Allegro patetico» i den mørkere og mer lidenskapelige tonearten f-moll har en helt annen karakter. Formavsnittene er større og innbyr til en skildring av sterkere og mer lidenskapelige følelser. Ordet «sentimental» kan tolkes på flere måter. Mest sannsynlig er det kanskje at Stenhammar har benyttet ordet i sin opprinnelige betydning: at det dreier seg om to følelsesfylte romanser.

Ole Bull (1810–80):

Los Recuerdos de Habana • Et Sæterbesøg

Ole Bull var den første norske kunstner som satte Norge på det internasjonale kartet og ble en banebryter for nasjonal kunst. «Den nordiske Paganini» ble feiret som en av verdens store fiolinvirtuoser og spilte tusenvis av konserter i Europa og Amerika i nærmere 50 år. Under fredsfeften i Boston i 1869 var han konsertmester for 1000 orkestermusikere som ga konserter i en sal med plass til 50 000 tilhørere. Han spilte på alle ledende teatre og i de største konsertsalene rundt om i verden. Selv i 1879, året før han døde, fylte han den prestisjefylte konsertsalen til Musikverein i Wien. Som andre 1800-talls virtuoser spilte han stort sett sin egen musikk for å kunne imponere publikum med en svimlende teknikk.

Sin fabelaktige improvisasjonskunst brukte han til improvisere over kjente operaarier og folkemelodier fra de landene han besøkte. *Los Recuerdos de Habana* (Erindringer fra Havanna) for fiolin og orkester er et godt eksempel på hvordan han utformet slike verker.

Ole Bull kom til Kuba i midten av februar 1844 og lot seg akkompagnere av 40 utvalgte orkestermusikere. Publikums begeistring virket så inspirerende at Bull laget to fantasier over kreolske folkemelodier og danser. *Los Recuerdos de la Habana* er ved siden av Louis Moreau Gottschalks klaverstykker det tidligste eksempel på bruken av kubansk-kreolske melodier i klassisk musikk. Partituret og solo-fiolinstemmen er gått tapt, men det finnes et komplett sett med orkesterstemmer. Henning Kraggerud har med utgangspunkt i dette og inspirert av Bulls resitative tilrettelagt habanaramelodiene og komponert variasjonene og den avsluttende koda.

Recuerdos de Habana (Erindringer fra Havana) er som de fleste av Bulls verker et potpuri som består av et visst antall kontrasterende formler. De forbindes med hverandre med

overganger, som enten skal roe ned den musikalske temperaturen eller bygge opp en spenning mot neste musikalske idé. Etter en langsom og spenningsdannende orkesterinnledning følger to iørefallende habaneraer med variasjoner.

I tillegg til en ufatelig teknikk hadde Ole Bull en melodisk åre, som gjorde noen av melodiene hans udødelige. Den mest kjente av dem finnes i det norske nasjonalpotpurriet, *Et Sæterbesøg* fra 1849. Melodien ble så populær at den siden har levd sitt eget liv til Jørgen Moes tekst, «Seterjentens søndag.» (På solen jeg ser).

Det finnes mange versjoner og arrangementer både av sangen og *Et Sæterbesøg*. På denne platen benyttes et manuskript for fiolin og strykeorkester som finnes oppbevart i det såkalte «Bullahuset» på Valestrand utenfor Bergen. I tillegg til Ole Bulls egen melodi inneholder *Et Sæterbesøg* to slåtter og to folkemelodier. Potpurriet starter med en orkesterinnledning, som er en liten naturskildring med et slåttemotiv og gjøken som galer. Fiolinen fanger opp slåttemotivet og leder musikken over i en halling for solo-fiolin som imiterer hardingfelas karakteristiske flerstemmige spill. Så følger de norske folketonene «Eg ser deg utfør gluggjin» og «Eg beisla min Styvel». Etter en ny halling, som er en omfoming av folketonen «Der sto tre Skjelmer aa maka paa Raa», følger den svenske folketonen «I Rosenlund». Den bygger på akkordprogresjonen til den kjente sarabanden, «La Folia». I Norge ble den svenske folketonen benyttet som melodi til Johan Sebastian Welhavens hyllest til Ole Bull, «Hvor sødt at favnes i Aftens fred». Melodien er rammet inn av korte orkestermellomspill og etterfølges av Bulls egen melodi, «På solen jeg ser». Potpurriet avsluttes med en spretten halling og et avsluttende hallingkast.

Johan Halvorsen (1864–1935): Norsk Dans nr. 3

Johan Halvorsen har som musiker mange likhetstrekk med sine norske forbilder, Ole Bull og Johan Svendsen. Alle tre siktet seg i ungdomsårene inn mot en karriere som fiolinister. Lysten til å lage musikk og kunnskap om komposisjons-teknikk fikk de gjennom siit praktiske virke som utøvende musikere. Uten annet enn noen få timer i kontrapunkt har Halvorsen komponert omkring 170 verker i de fleste sjangere. De første verkene skrev han mens han fra 1890 var ansatt som fiolinlærer ved Helsingfors Musikinstitutt i to år. I denne perioden fremførte han kammermusikk av Jean Sibelius, Edvard Grieg og Christian Sinding.

Halvorsen ble senere dirigent for teaterorkesteret på Den Nationale Scene i Bergen og Nationalteatrets orkester i

Kristiania (Oslo). Han viste seg ikke bare som en fremragende orkesterleder, men kunne med sin utpregede evne til stilimitasjon gi musikken han skrev til teaterstykkene den rette lokalkoloritt, alt fra neobraokk og asiatisk eksotikk til svulstig senromantikk og folkemusikk.

Halvorsen hadde lært seg å spille på hardingfele og skrev i 1903 ned 17 slåtter (norske danser) etter hardingfelespilleren Knut Dahle som Grieg benyttet i sitt op. 76. Selv lot Halvorsen seg inspirere til å komponere ble norske rapsodier og de norske dansene fra1914 som er en videreføring av den nasjonale stilen til Grieg og Svendsen.

I *Norsk dans* nr. 3 rammes den rolige midtdelen inn av en brudeslått fra folkemusikksamlingene til L. M. Lindeman. Det er den samme som Johan Svendsen benyttet i orkesterverket *Norsk kunstnerkarneval* fra 1874.

Jean Sibelius (1865–1957): Seks humoreskene

Jean Sibelius er Finlands nasjonalkomponist og en Nordens fremste symfonikere. Han begynte å spille fiolin som barn og drømte lenge om å bli en stor fiolinvirtuos. I studietiden komponerte han en hel mengde verker for fiolin, inkludert den Grieg-inspirerte *sonaten i F-dur*. Omtrent 15 år senere komponerte han *fiolinkonserten i d-moll*, som er ett av de betydeligste og mest spilte verker i fiolinlitteraturen.

I årene like før og under den 1. verdenskrig var Sibelius i den samme vanskelige økonomiske situasjonen som Christian Sinding. Sibelius valgte å skrive flere verker i et mindre format, blant annet to serenader for fiolin og orkester og en del stykker for fiolin og klaver. Betydeligst er de seks *humoreskene* for fiolin og orkester som ble urefremført i 1919. Selv sa han at de gjenspeilte pinen ved det å leve, et liv som bare av og til ble lyst opp av solen.

I hver eneste takt merker man at komponisten selv var fiolinist og at han visste hvordan han skulle få instrumentet til å klinge. Sibelius ønsket at humoreskene skulle spilles i sammenheng, selv om de ble utgitt med to forskjellige opusnummer. Den første av humoreskene i op. 87 har mazurka-karakter, og det innledende lydiske tonefallet gir sammen med melodiformen straks den farge vi forbinder med Sibelius. Humoresque nr 2, danner en kontrast og er et rytmisk fyrverkeri med en ytterst virtuos solostemme. Den tredje humoresken er formet som en gavott og er musikalsk sett et av høydepunktene i denne syklusen. Her som i alle humoreskene kommer det karakteristiske som Sibelius legger inn i tittelen tydelig frem: den overraskende og kaprasiøse vekslingen og leken mellom forskjellige musikalske

stemninger, stillepoker og fiolinteknikker. Den fjerde humoresken har en meditativ karakter og knytter an til romantikken med sine dobbelgrep og sine utsøkte pizzicatoer, som virker som utsmykninger av solistens vakre melodilinje. I de to siste humoreskene er vi igjen hensatt til 1800-tallets virtuositeten med sin vekslning mellom svulstige melodier på G-strengen, høye flageolettoner og passasjeverk. Den femte humoresken utfordrer igjen solistens teknikk. Melodien er av folkemusikalsk art. Samlet sett er de seks humoreskene en oppsummering av fiolinlitteraturens utvikling fra Ole Bull og frem til nordisk senromantikk i 1920-årene.

Christian Sinding (1856–1941): Abendstimmung op. 120
Christian Sinding begynte sin karriere som fiolinist og ble i samtiden regnet for å være den betydeligste norske

komponisten etter Edvard Grieg og Johan Svendsen. Tre fiolinkonsert og flere kammermusikalske verker for fiolin viser at han aldri mistet forkjærligheten for sitt eget instrument. Sinding var allerede før århundreskiftet blitt en verdensberømt komponist med sin klaverkvintett og klaverstykket «Frühlingsrauschen». Siden de fleste av verkene hans ble utgitt på tyske forlag fikk han økonomiske problemer under den 1. verdenskrig. For å skaffe seg inntekter skrev han i krigsårene flere mindre verk, blant dem *Abendstimmung* op. 120 (1917). Selv i det mindre format merker man viljen til kraft og monumentalitet. Toneartsskiftningene, de lange melodilinjene og de spenstige samklangene er karakteristiske for Sinding og viser samtidig hans sterke tilknytning til tysk senromantikk.

Harald Herresthal

Dalasinfonietta Photo: Elias Gammelgård
Publishers: Norsk Musikforlag (tracks 1–6); Eriks Musikhandel & Förlag AB Stockholm (7–9); Nordiska Musikförlaget (10–11); Music Information Centre Norway (12); Knut Hendriksen's manuscript collection, Valestrand (13); NRK Musikarkivet (14); Edition Wilhelm Hansen AS (15–20); Breitkopf & Hartel (21)

There was a particularly rich vein of Nordic writing for the violin between the years 1910 and 1930. In this recital Henning Kraggerud, an exemplary stylist lauded for his Sibelius and Sinding concerto disc, Naxos 8.557266 (CD) and 6.110056 (SACD) ('Kraggerud's performance is superb throughout' – *Classics Today.com*), explores this memorable repertoire. It ranges from Halvorsen's folk-flecked *Norwegian Dance* to Stenhammar's passionate *Sentimental Romances*. Late romanticism floods Sinding's *Abendstimmung* whilst Sibelius's *Six Humoresques* remain a masterpiece of the genre. The earlier works of Ole Bull illustrate the brilliance and panache of 'The Nordic Paganini'.

NORDIC VIOLIN FAVOURITES

	Carl Gustav Sparre OLSEN (1903–1984)	
1–6	Six Old Village Songs from Lom in Norway	6:55
	Kurt ATTERBERG (1887–1974)	
7–9	Suite No. 3 for violin, viola and string orchestra, Op. 19	11:06
	(version for two violins and strings: WORLD PREMIÈRE RECORDING)*	
	Wilhelm STENHAMMAR (1871–1927)	
10–11	Two Sentimental Romances for violin and orchestra, Op. 28	10:40
	Ole Bornemann BULL (1810–1880)	
12	Los Recuerdos de la Habana (Memories of Havana)	7:10
13	A Mountain Vision (version for violin and strings)	7:41
	Johan HALVORSEN (1864–1935)	
14	Norwegian Dance No. 3 for violin and orchestra	4:28
	Jean SIBELIUS (1865–1957)	
15–20	Six Humoresques for violin and orchestra, Opp. 87 & 89	19:54
	Christian SINDING (1856–1941)	
21	Evening Mood, Op. 120	6:29

A detailed track list will be found in the booklet
*Both violin parts played by Henning Kraggerud

Henning Kraggerud, Violin
Dalasinfonietta • Bjarte Engeset

Recorded in Kristinehallen, Falun, Sweden, 27–31 May 201 • Editors: Michael Dahlvid, Lars Nilsson
Producer: Lars Nilsson • Engineer: Michael Dahlvid • Booklet notes: Harald Herresthal • Cover painting:
I Havestuedøren ("At the gardenroom door") by Nicolai Astrup (1880–1928) (O. Væring Eftf, Oslo)